

ORRATZA

LEHEN AGERTIA

Mariaren sukaldar

I

Marium (koche-koche) - Aa, cherkatzen, haurra ! Cherkatzen ! Cherkatzen !
Ka utza !

Chechili - Cherkatzen dut, etohakendera, urten cherkatzen sinio ;
beinan es da probetoharik, es dut karkatzen...

Marium - Eta hi, zer ari hiz hor, bi besok dikidaz ? Hothiko pi-
keta, es hiz ukurtzen ahal ere ?

Koche - Bainan... bainan... cherkatzen dut !

Marium - Bai urte nikak (marulako bat ematen dio) To ! ikusak sbe-
ditzen.

Koche - AX !

Marium - Aa ! beharriko, eta lichte ! Mia harmonio aspia, harka-
aspia, beharriko-aspia !

Chechili - Es dut fitak ikusten, etohakendera !

Koche - Dena fitak es da aspi hartat !

Marium - Zozak ! Inutilak ! Inohentak ! Beharriko eta nikak lau-
saka nabien aspian ibili, ene adinean ?

Chechili - Bainan nik...

Koche - Bainan guk...

Marium - Jatea esin har piltatzen urten inguratirik ! Miata duteaia
dilatziotzia ?

Chechili - Es !

Koche - Es !

Marium - Zerén beha hago hor, Chechili madarikatua !

Chechili - Johan niz (untzia hartzen du, lurrean itsultzen, eta husten
ondarkinen ikertzeko).

Marium - (koche) Eta hi, Koche, huri es, aniratus ! (chimitzen du)

Koche - Atch ! chimitzen must ! besok funditzen dautazu !

Marium - Alferra, hi ! nagi hutsa (beharria tiratzen dio)

Koche - Ou ! beharria ! Ou beharria !

Marium - Art ! Erna norapait ! Mia hutsak !

Koche - Bon ! Bon ! (bilhatzen, hutsak ihurtzen ditu)

Chechili - Deus ez !

Koche - Deus ez !

Marium - Nik behar nuen orafko malhur hori ! Jainko maitea ! Bilha
zazue, ba !

- Chechili - Orotan cherkatu dugu !
- Koche - Bethi bezain gibäl izaiteko ! Ez uzte izan bihar artio onero katzen ariko girela !
- Mariun - Hunen bekokia !... Zer tuk arrazoin tetele hoik ! Mukuzea ez bertzea (makil ukaldia). To ! To ! makila hautsiko dauzat sorbalden gainean !
- Koche - Ai ! Ou ! Hi ! Oof ! Hau emazteki gaichtoa !
- Mariun - Joitearen bortchaz, beharbada atchemanen duk.

II

- Santsin - Hau harramantza ! Ala fe, Garruzeko ferian etchu holako arrabotsik ! Karrikatik ezagun tchu hemengo oihugarraziak !
- Mariun - ah ! Hor zirea, Santsin !
- Santsin - ba, ba hemen nuchu, eder eta fresko, saltsa bezain aphandua, ikusten duchen bezala ! Dena partha eta ichtila dachu chure landa. Nihaur ere lohi puchka bat bilhakatia nuchu. Iñhea lohi, bizarra lohi, eta galtzak buztin-gerri !
- Mariun - Gaicho Santsin, ez da deusik hori !
- Santsin - Ez dela deusik ! Aise ari ohira, chu ! Landan bachine !
- Mariun - Bazinaki zer pasatu den sukalde huntan !
- Santsin - (Bazterreri beha) Egia erran, desbitcha ederra dachu baze huntan ! Oro airean ! Hautsak eta ondarkinak zangoen azpian !
- Mariun - Ah ! Bazinaki, Santsin gaichoa !
- Santsin (Aire grinatsu batekin) Zer gerthatu zauchu ba !
- Chichili eta koche (Elgarrekin) - Etchekandereak gaidu du....
- Mariun - Zauzte ichilik, zuek, imbichilak ! Eta horiek oro zeran gatik ? Eltzearen gatik, beltzebuten gatik eta zure galtzen gatik, heien sarestatzen ari bainintzen, gichagaizoa !
- Santsin - Ez tichut perrarik konprenitzen !
- Chichili - Zu bakean zinen Belegorriko landan. Bazinaki zer bizia ereman dugun hemen ?
- Santsin - Errazie ba, azkenean, nik ere jakin dezadan !
- Mariun - Ai, ei, ama !
- Chechili - Etchekanderea kadiran jartzen da eta zure galtzak galdegia-ten daukit behar dautzula pedachu bat ezarri ipurdian... Bizpahiru pondu ez zituen egin....
- Koche - Herria nun gatuak jauzi egiten duen mahaij horren gainerat, sudurra eltzeari, eta pusako batez estalgia aurdikitzen du....
- Chechili - Mariun chutitzen da, oihuka : "Haa hortik, Beltzebut !

- Koche - Zure galzak erortzen dira, makila airez-aire igortzen dio, gatuak jauzi.
- Chechili - Eta eltzea uzkailtzen da porruak alde guzietarat darizkola !
- Mariun - Ba, eta geroztik ez dugu gehiago ikusi !
- Santsin - Zer ez ikusi ? Gatua ?
- Chechili - Ez !
- Santsin - Eltzea ?
- Koche - Ez !
- Santsin - Ene galzak ?
- Chechili eta Koche - Ez, orratza !
- Santsin - Nungo orratza ?
- Mariun - Ene orratz ederra, Santsin gaiohea ! Ene orratza luze, orratz fina. Ene altzeiruzko orratz-maitea !
- Santsin - Orratza ! Hoinbertze kalapita orratz batentzat ? Oihu nigar, marraska ! Eta patata churikin hoik sukaldearen erdian... orratz batentzat ?
- Mariun (en colère) - Zer orratz batentzat ? Miserablea ! ez dakizu ba zonbat gosta diren ?
- Santsin - Bo ! Paketak zonbat egiten tichi ?
- Chechili - Bortz libera.
- Chechili - Borts libera ! Beha zazu ba !
- Mariun - Paketeen ez dira hamar baizik.
- Santsin - Halere ! Duzun fortunarekin...
- Mariun - Fortuna ? Zer derasazu ? Pollita litake ene fortuna orratz sak urean barna igortzen banitu !
- Santsin - Alo ! Alo ! Mariun ! Orratz baten makurrak ez ahal zitu tturinduko ?
- Mariun - Horra zer behar den aditu, hazten ditugun jenden ganik ! Segur niz orotan konda eta konda zabiltzala Mariun berat-sa dela ; dirua metaka biltzen duela ; murre-ziloetan ere gordetzen duela zernahi urhe, zilhar eta paper urdin. Zu zirela kausa, choinak jinek zaizkit eta hilen nute.
- Santsin - Zaude ichilik, emaztekoa. Etchit nik deus holakorik erraiten... Bainan orratz batentzat, zinez !
- Mariun - Horra zer den alargun izaitza ! Ah ! ene Pattin zenak ikusten banu !
- Santsin - Har-zazu bertze orratz bat paketeen eta emazu bakea.

- Mariun - Bertze bat !... Bertze bat... Badakizu zer mintzo ziren ?
Pite fini litake paketa, hats hortan enplegatzen baginitu !
- Santsin - Kasu gehiago eginen duchu berriari.
- Mariun - Oharra arras eskukoa zuen.
- Santsin - Beinan galdua denaz geroz !
- Mariun - Cherka zazu, kausituko dizu.
- Santsin - Hori ez tohu ene lana ! Zertako dituzu muthila eta neskatoa ?
- Mariun - Zozo hauk deusetako ez dira, Cherka zazu, Santsin gaichoa !
Zu gizon seriosa zira, hainitz ikusia eta hainitz ikasia.
Ene intresak atchiki nahi dituzu araz ?
- Santsin - Hogoita-hamar urthe hontan churetzat lansan ari bainiz, ez ahal duzu dudarik... Bainen behin behar nikechi afaldu.
- Mariun - Afaldu ?
- Chechili - Afaldu ?
- Koche - Afaldu ?
- Santsin - Zer ba ! Betha zadachu azita, Chechili !
- Chechili - Bainen...
- Koche - Ez da...
- Santsin - Zer ?
- Koche - Ez dela afaitekorik ?
- Chechili - Ertzea uskaili da
- Santsin - Ez afaitekorik ?
- Koche - Errana dautzugu.
- Chechili - Gatua dela kausa
- Mariun - Ba preseski, orduan galdu baitut ene orratza !
- Santsin (hasarre) - Orratz eta marratz ! Orratz madarikatu horren gatik afaldu gabe egon behar dut ba ?
- Chechili - Gu ere bai
- Koche - Gu ere bai.
- Mariun - Ni ere bai
- Santsin - Ja, Ja, ja, ja ! Soberakina duzu azkenian ! Goizetik arras idia bezala lanian har, lehertia eta gero....
- Mariun - Ogi puska handi bat izanen duzu, gizona ! Chechili, emak ogi puska handiño bat.
- Santsin - Ogia ! ogia ! Hauche dichigu afari ederra !
- Koche - Ez gira ba garizuman !
- Mariun - Kaciu min har, haurra, kanita horrekin. Emadan ogia ; ni-haurt pikatuto diat. Orizu, ogi kantail eder hau suretzat Santsin !

.../...

Santsin (Zinkuriaz) - Hui !

Mariun

- Hiretsat, Chechili ! Hiretsat Koche !

Koche

- Cherra meheño hau baxharrik ?

Mariun

- Beha zozue horri ? Kukusca bezanbat ez izaki-eta, otsoak
bezanbat jan nahi !

Koche

- Preseski, handitzeko !

Mariun

- Ba, hi bethi arrazcinka ! Nik hasteko, ez dut batere jaken !
Estomaka arrunt bildua dut, ez bainezake ahamen bat ere
irets.

Koche

- Estakuru ederra, bertzen gose atchikitzeke.

Mariun

- (Samurtuz) Ene intresak begiratu nahi bazinituzte, ni
bezain penatuak eta trichtatuak behar zintezkete.

Koche

- Alabainan, ogiak, dolu egiten !

Mariun

- Hi, ago ichilik, hire onetan. Aditu duk.

Koche

- Gerrena bezain mehea niz etoche huntan ! Sobera chuhurra
eta zikina zira, askenekots !

Mariun

- (hats-bahitua) Zer ? Zer ?... Kakazu harren ahotik zer
aditu behar nuen !... (paloak emaiten diozka) To ! To !
irakatsiko dauiat etchekanderearen errespetua !

Koche

- Oh ! Ez hazi nahi eta oraino joiten ! Nun da justizia ?

Mariun

- Are ! Habil hemendik. Ez kut gehiago ikusi nahi, alferra
ez bertzea !

Koche

- Hori duzuia ! Jainkoak ez situ benedikatuko.

Mariun

- (makila hartuz) Errabiarazi nahi nuka ?

Koche

- (nigarrez ihes eginez) Hi, hi, hi... hil nahi nu (eta
atheratzeko kinkan ahalago) atso tzarra, ovdaina izanen
dun.

III

Mariun

- Egundaino !... Urdia !

Santsin

- Hauche dichigu egun ederra ! Bai, egun ederra ! Zer ase
egin dutan haatik chure ogi puskarekin ! Brien bisaia !

Mariun

- Cherka zazu ba pochi bat, Santsin gaizoa. Segur niz zuk
atchemanen dautasula !

Santsin

- Ja, ja, ja... asechea nuohu orratz demonio hortaz... Es-
tomaka korropilatzen dautachu !

Mariun

- Ea, Santsin, utz-azu mutur salda hori !

Santsin

- Zer nahi dachu bilha desaden ! Ikhuntze huntan ez duzu
deus ere ikusten.

Mariun

- Uts dezagun bada orratza bere ochantzean. Bihar goizean,
cherkatuko dun, Chechili ?

Chechili

- Bai, etchekandera.

Mariun

- (Othoitz egiten du) San Antonio Padukoa, entzun-azu ene othoitzza ! Ene orratza atchemaiten badut... ene orratz ederra... hitz emaiten dautzut tortxo handi bat, eta erretzerat utziko dutala bururaino !

Bigarren azerkia

Karrikan. Alde batetik Pegarbaita. Bertzetik Chauchunenea

I

Koche

-(bakarrik)(bere ogi-charra jaten dualarik) Ah ! sorgin sa harra, jo nun, zimikatu nun, beharriak tiratu dauzkidan. Hitz eta promes daunat ez hutsal huts eginen, parada dukatenean. Aditu nahi ez duonak eskilarik ez dezala tira kor darik... Afariteko tenorsak segurik aspaldi jo du ene trian Debrintxo gose niz... Ea, beharko bat Gregoriaren sukaldari !

(Leihotik so egiten du). Mahsinean jaxria da gaioha afari ontte baten aintsinean ! Hou ! Zopa horren usainari ! Alde chingarrak ere itohura ona du ! Ez nauke !

(Leihari joka) Gregoria ! Gregoria ! Jainkoak dagizula gauan !

Gregoria (barnetik) - Hi hiza, Koche ! Gau on !

Koche - Egizu afari, Gregoria !

Gregoria - Gauza bera, pattil !

Koche - Ba, nik laburra dut laburra, gaurko afaria !

Gregoria - (leihorat helan da, ahoa betherik). Hire afaria ? Zer ? E ahal duk ogi-cherra hori ?

Koche - Ba, maluruski, idorrik eta hutsik, deus jakirik gabe !

Gregoria - Giza-gaizoa ! Chingar ohafلاغo bat emanen dauzat gainean ezartzeko.

Koche - Hori haatik !... Bai plazer egin zinezaket !

Gregoria - Baina, harritzen nuk ! Mariunek ez hobeki hasten ?

Koche - Zer nabuzu ! Eain pobre da !

Gregoria - Pobre ? Mariun ? Behauk hortik ! Irriz ustel-arazi nahi nuk !

Koche - Ba, berri-berrikitan oilo churia abatsi diote, egun guzian erruten zuen bakharra !

Gregoria - Oilo churia abatsi ?

Koche - Badakizu nortaz jalestua den ?

Gregoria - Nortaz ?

Koche - Ez duzu nehorri salatuko, erraiten badautzut ?

- Gregoria - Zertako nahi duk salatzea ? Nork ebatsi dioke ?
- Koche - Haren arabera... bainan othoi ez duzu saltsarik nahasiko ?
- Gregoria - Zer apentzia ! Zer joan zait eni ?
- Koche - Horra... erraiten du zuk egin diozula !
- Gregoria - Zer ?
- Koche - Zuk... edo zure neskatoak !
- Gregoria - (ez jakinez ea irri egin behar duen ala hasarretu). Espran ari hiz, araiiz ?
- Koche - Ez, ez, zin-zinez ! Chechilik segurtatu dio bazkariteko erre-arazi duzula.
- Gregoria - Jesus ! Zer dute ichtorio hori berriz ere !
- Koche - Ba eta hechurak ere ezagutu omen ditu zuen ongariaren gainean !
- Gregoria - (furian jartzen da). Hoi haatik ! Nik hari oiloak ebatsi ! Soberakina da ! Pozoin tzarra ! Ez diat kitorik utziko !
- Koche (Kontent) Etzitela samar, Gregoria ! Etzazula erran deus ere bada-kizula.
- Gregoria - Jin bedi jeusen aipatzerat. Hitz dauiat irri eginen dugula.
- Koche - Bainan etzozula zuk lehenik aipha ! Ez nezazula eman barnes, Gregoria !
- Gregoria - Zer kopeta ! Ikusiko du... .
- Koche - Ez dut nik deus hobenik !
- Gregoria - Tantiruri, oro elgar idari. Habil haren ganat, ergel alaens
- Koche - Hoi haatik !... Abisatzen situt, eta gero...
- Gregoria - Errok chehetasunik nahi baditu, haren zerbitzuko nizela haren ! Gau on ! (leioha hesten dio sudurretat)
- Koche - Hau ichtorioa ! Ene falta dea ? Eta chingarfa ? Eta zopa ? Huni ere mendekatu behar nitzaiot !

(Mariunen etcherat buruz doa ; etchekanderea atheratzen da hainbertzenarekin).

II

- Mariun - Norat joana hintzen ? Zer duk ala gaua kampan pasatu nahi ?
- Koche - Etchekanderea...
- Mariun - Ea, hemendik oherat fitechko, ez baduk nahi nik beharrik laguntzea....
- Koche - EZ ! Adi nezazu, Mariun ! Badakit nun den zure orratza.
- Mariun - Zer ! Badakikala nun den orratza ?

- Koche - Bai zerbait gogoratu zait, arrunt ahantzia nuena...
- Mariun - Zerbait ? Errak bada fite !
- Koche - Ochtian, oherka ari ginekari...
- Mariun - Eta ?...
- Koche - Sukalde zolan zinen... Chechiliakin... Athera buruz itzuli naiz... Bet-betan begiak alchatzen ditut eta ikusten dut Gregoria pasatzen...
- Mariun - Gregoria ?
- Koche - Mementoan ez dut kasu egin, bainan orai untsa pentsatu-eta... Bai ukurtu zenbela eta fricht chutitu.... Zerbait bildu balu bezala athe aintsinean.
- Mariun - Zerbait bildu ?
- Koche - Ba, eta hola egin du... Nik ez ikusteko.
- Mariun - Hik ez ikusteko ?
- Koche - Eta badakizu zerk eman dautan gogoari ?
- Mariun - Zerk ?
- Koche - Oraintzet, haren aintsinean pasotsean, josten ari baitzen argi-pean... Haren erhien artean ikusi dit altzeirusko orratz-luze, mehe, dirdiratsu bet...
- Mariun - Ene orratza alaintset !
- Chechili - Zure orratza !
- Santsin - (Hurbildu eta) Etohu beraz galdua ?
- Mariun - Ez galdua ? Ez galdua, bainan ebatsia !
- Santsin - Bederen badakizu nun den !
- Mariun - Harek ani orratza ebatsi ! ! !
- Chechili - Oh !
- Mariun - Ez niz estonatsen... Aspaldian errama nuen emazte horrek ez duela fitsik balio !
- Santsin - Ba, halere zure ithurriko laguna zen : zenbait oren eman ditutsu harekin kalakan.
- Mariun - Kalakan, kalakan. ! Ez du horrek erran nahi jendes estimatzen dela... Ikusten duzu orai zertan den kapable.
- Santsin - Erreposki othoi ? Funtsean zer dakizu ? Orratza harena balitz ?
- Mariun - Harena ? Ba aise !... Ez du ez harek holako orratsik. Tipi horrek berehala esagutu du. Jujetarat eraman behar dut. Debrua ez bada...
- Koche - Jujetarat, Etohekanderea ? Baina jujekin badakizula zer despendioak izanen ditutsun ? Ez othe sinuke hobe hari berari galdatzea ?

.../...

Mariun

- Arrazoin duk, Koche, Aldi huntan arrazoin duk. Goazen !
Segi, zuek, Berreak behar ditu aditu !

Santsin

- Kasu haatik trompa !

Mariun

- Ez nais airerat ari ! Goazen aintzina !

Koche

- (Bere buruarekin) Hum ! Uste dut orai ez duteka ene beharrik ! Urrundik ikusiko dut ! (Gordetzen da)

III

Mariun, Santsin, Ohechili (gibelchka) Koche (gurdarik) eta Gregoria

Mariun

- Gregoria ! Gregoria !

Gregoria

- (Lehorat) Nor da hor ?

Mariun

- Gregoria, tuzna sadatu othai berehala, plaser baduzu, ene ontasuna ! Megoi urthe huntan sune baigira, ez dautzuyt nik uli-ttitz bat ebatsi. Tuzna sadatu eta dena bakean bizitzeke !

Gregoria

- Zer dun, dehu nabasia, hurat jiteko hire ichtoriorekin !
Lathila ere sartako ekharri dun hurat, ala ni etahen eho nahis ?...

Mariun

- Zer ditun oihu hoik ! Ez nun bein aise izituko ez ! Ene ontasuna nahi dinat, eta izanen dinat ! Uste dun zer nahi-tako libre hizala ? Ykusiko dun !

Gregoria

- Hail antzara Ferratzerat, hire ontasunarekin ! Hi eta hire jende piltzarrek ! Kepeta badun erraitako ohoen bat nizala ? Ohehina ni ? Ebatsi daumat nik ?

Mariun

- Jakizue ez naizela airerat mintzo, frogak baditut, froga onak oraiye ! Ene ethean, ebatsi dautan, bai ethe aintzinean !

Gregoria

- Erguskin hir. frogak, erakutsi !

Mariun

- Baditinat eta aski dun, aditu dun !

Gregoria

- Aise mintzo his ! Are, ere, ehalge behar-jintako, sorgin zaharra !

Mariun

- Nor ehalge ? Ez his hi segurik kontzientsian trebukaturik behastopatuke !

Gregoria

- Beha zozue salamandrana horri !

Mariun

- Ematzarra, neska tsarra !

Gregoria

- Sar hadi hire zorritegian ! Bertzenaz !...

Mariun

- Hi, ematea bahis, athera hadi hire sinitakniolatik. Beldurtia !

Gregoria

- Beldur ni ? Beldur ni ?

Mariun

- Haugi be hunak bat, santsana ez bertzea !

.../...

- Gregoria - (atheratuz) Huna nun nizan, suge-bipera !
- Mariun - Urdesa, ez zain oren-laurden hau behin ere ahantziko !
- Gregoria - **Zer uste dun, parasol hautsia ! Bi ukumiloz hogoita borta puska egiten hut !**
- Mariun - Ikusiko dun, arno-kuia !
- Chechili - Eozu, Mariun ! Jo, ausik, aztaparka-zazu ! Matelak marka, Begiak errotik egin !
- Gregoria - Hori duna ? No, atcheman, kaheka tzarra ! Ikasan hire mihiz zikinaren atchikitzen. No ! kaska hau ikasteko zer den lehen auzoen errespetua !
- Santsin - Hep ! Zer da hau ? Ez dut deusik ikasten nik ! Bon maitia ! Gure Mariun lurrean !
- Mariun - (deika) Santsin !
- Santsin - Chuti hortik, Mariun ! Hep là ! Nerat joan da base-astafia hori ? Nik matatuko dut.
- Gregoria - **Hik ? Debruen zizari-pikatzale, iphurdi airatua !**
- Santsin - (Mariuni) Atohematzu gibeletik !
- Mariun - **No, frikuna, atcheman !**
- Gregoria - Ah ! bipia, hi ! Ene bizkarrean jostatu nahi hiz ? No, hire penarentzat ! Zangarretan !
- Mariun - (Errotzen da) Hu !
- Gregoria - **Kontent hiza ? Ez badun aski, ez pasa gabe ; hire zerbitzuko nun ! Gau on, chori-mamua ! (Etchean sartzen da)**
- Chechili - Hep, Mariun !
- Santsin - Nun zira ?
- Mariun - (zinkurinez) hemen lurrean ! lagun nezazu, chuti nadin !
- Chechili - Jaanko maitea !
- Santsin - **Ea ! chuti !**
- Mariun - Zure gainean kondatzen nuen, Santsin !
- Santsin - Hoin fite pasatu duchu ! Ilhuntsen ere hasia... Baina **ikusiko duzu... Bon maitea ! Bere etcheko bortha zerraturik ihes egin dichu, den bezañakoak !**
- Mariun - **Emadazue besta, eta goazen etcherat, Hu !**
- Chechili - Orduan zure orratza galdua da !
- Mariun - Galdua ? hitz darat ezetz. Mera gizon puska on bat badugu, ene senhar zenaren anai-erdia. Haren bilha igorriko dut. (oihuka) **Koche !**
- Chechili - Nun da ? Koche !

.../...

- Santsin - Itzali da ? Koche ?
- Koche - (herabe bezala heldu) Deitzen nuzu ?
- Mariun - Bai, nun hintzen ?
- Koche - Eta... eta... lapinen hesterat...
- Mariun - Hail meraren ganat, berehala kiteko.
- Koche - **Meraren ganat ? Tenore huntan ?**
- Mariun - Errok ikusi behar dutala, egiteko biziki serioa batentzat.
- Koche - Bere etchean izanen dea ?
- Mariun - **Segurki baietz, tenore huntan finitzen chi du bere afaria.**
- Koche - Eta... nahiko duia desarranjatu ?
- Mariun - Oh ! habil harekin, Chechili ! Tonto horrek ez dauka bakharrik deus onik eginen !
- Koche - Ez, ez ! Bakarrik johan niz !
- Mariun - Zoazte, biak... eta zagozte ichilik ! Badut aski erranik !
- Chechili - Haugi, Koche ! (badka)
- Koche - Af, af ! Salta hau ez othe den mintzen hasia (badoa)
- Mariun - Sar giten, Santsin ! (Santsin eta biak etchean sartzen dira)

HIEUGAREN AGERTIA

Mariunen etchean

- Santsin - Holache ! Sar zite pollikiño, etchekanderia.
- Mariun - Ai ! Doi-doia banabila ! Uste dut sahets-ezur guziak hautsi dauzkidan !
- Santsin - Jar zite, alki hortan !
- Mariun - Bai... (jarri nahi da) Hu ! Oh ! af, af, errainak, zangoak ! Deus ezin plega !
- Santsin - Ea, entsea zite !
- Mariun - Ez, ez naiz jarriko ! Jar banindadi ez ninditake gehiago ohuti !
- Santsin - Ohea behar duzu zuk ! Chauri. Gambaralat lagunduko zitut.
- Mariun - Bai ohea !... Ez da bertze erremediorik. Hastik behar dut jaun nera mintzatu lehenik !
- Santsin - Ba, bainan... nola egonen zira haren beha ?
- Mariun - (alkiaren bizkarrari bermatuz) Chutik goaitatutko dut, Santsin, bai chutik !
- Santsin - **Izanen duzuia aski indar ?**
- Mariun - (handi-handia) Mendekioak sustengatzen nu ! Herrak hazi-ko nu !

- dea hala ? Orai gauza klarki badakikechu, Jaun Mera !
- Mariun - Bai, denak hala dira, Jaun Mera ! Ez denetz haatik sobe-
rachko, jendea ebats eta gero berriz hilka jo !
- Mera - Ba, biziki sobera segur eta halere ! Bainan afera hunek
itzalño zombait baditu...
- Mariun - Itzalak ? Iguskia bezain argia da.
- Mera - Ez dut erraiten... bainan.... halere.... Gregoria behar
dugu mintzatu (Chechili-ri) Zeazi haren bilha, haur maitea.
- Chechili - Berehala, Jaun Mera ! (atheratzen da)

III

- Mera - Mariun, segur zireia erraiten duzunaz ? Ez da gauza ttipia
norbaiten akusatzea, eta....
- Mariun - Oh ! Jaun Mera ! harritzen nuzu ! zer zaitzu bada ala buru
arin hetarik naizela, ni ? Pitsik jakin gabe, burua bero-
turik, mintzaten diren hetarik ! Adina badit, esperient-
zia badut, Ez ahal duzu ene fede onaz dudatzen ?
- Mera - Ez, ez ! Mariun... Bakarrik...
- Mariun - Ezagutzen nuzu, Jaun Mera, ene senhar zena ezagutzen zinuena
Ez gira jende zuzen eta chuohenak gure familian ?
- Mera - Baietz; bai... ez dut erraiten....
- Mariun - Ah ! Jaun Mera, penatzen nuzu ! Ez nuen holakorik uste zure p
partetik ?
- Mera - Eia, Eia, ez zitela samur ! Orizu, horra gure Gregoria !
- Mariun - Zainak biltzen zaizkit hura ikustean ! Ez kasurik egin ha-
ren ichtoriñeri, Jaun Mera ! Emazte mota horiek oro, titu-
likatzaileak dira !

IV

- Gregoria - Jainkoak dagizula gau on Jaun Mera !
- Mera - Bai eta zuri ere parte on, Gregoria !
- Mariun - (ahapeka bezala) Lausengaria !
- Mera - Gregoria, afera ttipi bat nahi nuke argitu !
- Gregoria - Bai badakit akusatu nu ! Suge-bipera horrek, ziminoso hor-
rek ohoina nizela errant daut !
- Mera - Barache, barache, Ez zitela hola asalda !
- Mariun - Aditu duzu ? Zer mihi garbia ?
- Mera - Hasarreak ez du onik, Mintza giten eztiki !
- Gregoria - Gainditua niz... Jaun Mera !
- Mera - Eia, eia, froga ditzaketen gauzak erran ditzagun...
- Gregoria - Froga ditzaketen gauzak ? Huna bat : eguerditan aratchekia
jan dut.

- Mera - Zure dretchoa zen, bainan ez du horrek deus ikustekorik gure egiteko huntan.
- Gregoria - Ez duela ikustekorik ?
- Mariun (ahapeka) - Burutik badu !
- Gregoria - Ene ondarkin guziak miatzen ahal ditutzue : oilasko hechur bakhar bat atzemaiten baduzue...
- Mera - Ez dugu jakitearen beharrik zer duzun jaten edo edaten...
- Gregoria - Barkatu ! barkatu ! (Chechili erakutsiz) Chechili chirt-ahil horrek behar du hemen aithortu denem aintzinean, ene kontra erran duen gezurra !
- Chechili - Oh !
- Mera - Heri bertzalde duzu... Zeren josten ari izan zira arratsalde huntan ?
- Gregoria - Josten ? Zer ? Josten ?
- Mera - Bai, emedazu arrapostua.
- Gregoria - Aithor dautzut galde horrek estonatzan mela.
- Mariun - Ikusten duzu, Jaun Mera, ez du ihardetsi nahi.
- Mera - Estona ala mestona, emazu othoi arrapostua.
- Gregoria - Egun ez dut deus ere josi. Ez dit sekulan josten. Ez dut sofritzen ahal josturari artzea. Ene linja kamporat igortzen dit sarestatzerat.
- Mariun - (ahapeka) Abilki mintzo da !
- Mera - Norbeitek erran du bada ikusi zaituela.
- Gregoria - Nor ere baitsa, errozu ene partea goraintzi eta amets egin duela. Uts ditzagan pegesa horiek. Huna juna niz frogatu nahis ez dutala ebatsi.
- Mera - Preseki...
- Gregoria - Har aru argi bat, scasi Mariunen oilotegirat. Haren oilo churia han da.
- Mariun - Ene oilo churia ? Behar ere !
- Gregoria - Bai, nihauc ikusia dut. Horrek erran nahi du gezurra pentsatu dutela ene fama zikindu nahis.
- Mera - Eia, eia, uts denagun ichtorio hori.
- Mariun - Zer derazazu ? Ene oilo churia ez du frogatzen es dautsula ene orratza hartu !
- Gregoria - Har-aru argi bat, scasi Mariunen oilotzerat.
- Mera - Hastik akort behar zertaz duzun enia ! Gertatzen bates doitu nate huntan.
- Mariun - Ebatzi dautzazu.
- Gregoria - Nor ?

Mariun - Zuk.

Gregoria - Nik ? Orratza ebatsi ? Oilca ez zena aski ?

Mariun - Zer oilca ?

Gregoria - Nik ebatsi dautzulakoa !

Mariun - Nork akusatu zaitu ?

Gregoria - Zuk !

Mariun - Nik ? Ez dut sekulan oilorik aipatu ere.

Mera - Eia, eia, Humbait izan behar da nahaspildura zerbait. Nun-
dik sorta da oilo ichtorio hori ?

Gregoria - Koche, haren muthil ttipiak parte egin daut medisentzia
hortaz.

Koche (bere chokoan) - Ai !

Mariun - Kochek ?

Mera - Eta nork eman zaitzun zuri segurtamena Gregoriak orratza
hartu zautzula ?

Mariun - Eta... Kochek !

Mera - Oh ! oh !

Koche - (bere burua gordez) AI, ai !

Mera - Nun da Koche hari ?

Mariun - Koche, haugi humat !

Koche - eta... barkatu... Deitzen nazu ? Lo nindagon !

Mariun - Lo ! Iratzartuko hugu, apha tzarra !

Mera - Hurbil zaita, Koche ! Aithor aitzu zure gezurrak.

Mariun - Eta hitz dauiat pekatuko ditukala !

Mera - Eia, eia, errak egia, hizan bezalako frikuna !

Koche - Horra, jaun mera... Hala da... Baditake gauza batzu erran
ditudan... Noiz nahi erreberiak baditut.

Mariun - He ? Zer ?

Mera (irriz) - Erreberiak !

Koche - Ba, jaun mera ! ahuleziak egiten daut ez bainiz untsa
hazia...

Mariun - Huen kopeta !...

Mera - Ez untsa hazia ? Bainan... hire sehi lagunak ez dira ba
pleinitzen !

Santsin - Ez pleinitzen... ez pleinitzen... baditake gu ez ; gure
estomaka da pleinitzen...

Mera - hum !

Mariun - Bon ! bon ! Aldi huntuako barkatsen diot : onegia naize-
lakots, fuintsean !

.../...